

Ісаєнко Олександр Васильович,
стажист-дослідник кафедри
економіки та управління персоналом

МОДЕЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

***Анотація.** У статті досліджено підходи до моделювання захисту прав інтелектуальної власності науково-педагогічних працівників, виявлено необхідні умови системного управління захистом їхніх прав інтелектуальної власності; узагальнено принципи моделювання; обґрунтовано структурно-організаційні складові моделі управління захистом прав інтелектуальної власності науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти тощо.*

***Ключові слова:** заклади ППО, науково-педагогічні працівники, захист інтелектуальної власності, моделювання педагогічних систем.*

Исаенко А. В.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ

***Аннотация.** В статье исследованы подходы к моделированию защиты прав интеллектуальной собственности научно-педагогических работников, выявлены необходимые условия системного управления защитой их прав интеллектуальной собственности; обобщены принципы моделирования; обоснованы структурно-организационные составные модели управления защитой прав интеллектуальной собственности научно-педагогических работников заведений последипломного педагогического образования.*

Ключевые слова: заведения ППО, научно-педагогические работники, защита интеллектуальной собственности, моделирование педагогических систем

Isaenko Alexandr

MODELING OF ACADEMIC STAFF IPR PROTECTION

Abstract. *The article deals with the approaches to modeling the protection of academic staff intellectual property conditions of necessary system management protection of their intellectual property rights; generalized principles of modeling; grounded structural and organizational components of management model protection of intellectual property in educational institutions of postgraduate education.*

Keywords: *institutions of postgraduate education, intellectual property protection, modeling of education system.*

Постановка проблеми. Забезпечення стабільного розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави неможливо без створення дієвої системи правового захисту інтелектуальної власності (ІВ) науково-педагогічних працівників, високого рівня організації та ефективного управління системою післядипломної освіти на засадах правового менеджменту.

Нині заклади ППО мають значний інтелектуальний потенціал, більшість з яких активно співпрацює з науковими установами Національної й галузевих академій наук, постійно розширюючи формат такої співпраці (науково-методичні комплекси, науково-навчальні та консалтингові центри; технопарки, кластери, спільна робота на рівні факультетів, кафедр і дослідницьких лабораторій тощо)¹.

За таких умов перед НПП закладів ППО, а також керівниками цих закладів постає проблема здійснення системного захисту їхніх прав на

---

¹ Андрущенко В.П., Савельєв В.Л. Освітня політика (огляд порядку денного). – К.: “МП Леся”, 2010. – 368 с.

результати ІВ з урахуванням рівня їхньої готовності до здійснення такого захисту, наявності інтелектуально-творчого потенціалу, вміння працювати в складних умовах спільної діяльності, толерантності під час розв'язання конфліктних ситуацій, а також зовнішніх впливів на означені процеси (соціально-економічні збудження в суспільстві, розширення концептуального поля розвитку педагогіки вищої школи, нові підходів до здійснення професійної діяльності, підвищення якості освітніх послуг тощо).

Розширення професійного та соціокультурного середовища діяльності науково-педагогічних працівників закладів ППО, потреба використання їх інтелектуального капіталу та орієнтація професійних знань, умінь і навичок, а також підвищення вимог до самоосвіти в усіх складових професійної діяльності зумовили активізацію процесів щодо здобуття та захисту прав на результати їхньої інтелектуально-творчої діяльності².

Фактор захисту прав ІВ набуває особливого значення в силу швидкого розвитку технологій, які зумовлюють появу нових способів незаконного використання прав ІВ, зокрема сучасних технологій управління правовим захистом прав інтелектуальної власності НПП закладів ППО. Ефективність захисту цих прав у залежить, на нашу думку, від:

- досконалості нормативно-правової бази;
- рівня сформованості інфраструктури правового захисту ІВ;
- ефективності підготовки та підвищення кваліфікації фахівців;
- інформаційного забезпечення інтелектуальної діяльності, а також системних дій, спрямованих на дієвий захист прав ІВ.

Нині кардинально змінилися види та обсяги ІВ, які з часом отримують статус об'єктів ІВ і потребують системного правового захисту як об'єкти цивільно-кримінального чи адміністративно-правового регулювання. Найбільш поширеними є *загальний* (цивільно-правовий) та *адміністративно-правовий* способи захисту прав ІВ. Об'єктивні передумови зумовили

---

² Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник/ В.Д.Базилевич. – К.: Знання, 2006. – 431с.

розроблення на державному рівні універсальної системи захисту не тільки окремих видів, а й усієї сукупності результатів ІВ, зокрема права власності науково-педагогічних працівників на результати інтелектуальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання захисту прав ІВ присвячено чимало наукових робіт, як зарубіжних, так й українських науковців. Різноманітні питання щодо проблем законодавчого врегулювання, адміністративно-правового захисту окремих об'єктів ІВ, міжнародного досвіду висвітлені в роботах Н. Волкової, О. Гашицького, Є. Додіна, Р. Еннана, О. Зотенко, О. Тропіної, С. Ківалова, Т. Кузьменко, та ін.

Аналіз наукової літератури свідчить, що дослідженню проблеми захисту прав інтелектуальної власності НПП у різних аспектах її розроблення приділяється дедалі більша увага, зокрема:

- авторські права з правової точки зору досліджували Б. Антимонов, К. Афанасьєва, М. Гордон, І. Дахно, В. Дозорцев, В. Дроб'язко, Г. Корчевний, О. Підпригора, Б. Прахов, О. Святоцький, В. Серебровський, І. Сіренко, Г. Флейшиць, Р. Шишка, Г. Якименко та ін.;
- предметом дослідження стали окремі питання захисту авторських прав НПП у працях С. Барабаша, О. Гоца, Р. Денисова, Л. Карашука, О. Мельника, О. Панова, Н. Саприкіна та інших.

Дослідження правового захисту результатів інтелектуальної власності НПП закладів ППО свідчить, що питання теорії та практики управління цим захистом залишаються недостатньо дослідженими. Актуальність проблеми управління захистом прав інтелектуальної власності НПП, її недостатня методологічна розробленість, а також поглиблення теоретичних і практичних досліджень з метою вдосконалення науково-методичних і технологічних підходів до правового захисту НПП зумовили викладення матеріалів дослідження в контексті моделювання управління цим захистом.

Виклад основного матеріалу. Нині ведеться пошук такої моделі управління захистом прав ІВ, яка б найбільшою мірою забезпечувала правовий захист і сприяла здійсненню творчої науково-творчої діяльності

всіма суб'єктами вільного правового середовища, надійно захищеного ефективними дієвими інструментами держави. Правовий захист громадян України в будь-якій галузі їхньої продуктивної діяльності є одним із важливих напрямів діяльності держави. Держава несе обов'язки щодо створення умов для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та трудової діяльності, реалізує програми навчання, підготовку кадрів відповідно до суспільних потреб³.

Створення такого середовища розглядається нами в якості необхідної умови системного управління захистом прав інтелектуальної власності НПП закладів ППО. Водночас зауважимо, що рівень такого захисту розглядається нами в якості чинника, від ефективності якого значною мірою залежить цивілізаційний розвиток як системи ППО, так і суспільства в цілому.

Проте, незважаючи на вживані заходи, управління правовим захистом ІВ, ще не повною мірою відповідає інтересам демократично-правовому розвитку громадянського суспільства. Це зумовлює необхідність подальшого реформування управління у сфері захисту прав ІВ, зокрема здійснення ефективного управління правовим захистом НПП закладів ППО.

Сам по собі захист прав ІВ є не тільки *одним з пріоритетних об'єктів управління* (далі – ОУ), а і одним з найскладніших в системі інших ОУ. *Суб'єкти управління захистом прав ІВ* досліджено нами з позиції забезпечення узгодженості їхньої науково-педагогічної діяльності з урахуванням як загальних засад, так і особливостей її організації, зокрема в закладах ППО. Така система характеризується багаторівневістю та полісуб'єктністю ієрархічних відносин, а характер її функціонування має відбуватися як педагогічної системи з нормативно-правовим компонентом діяльності, та ґрунтуватися, на нашу думку, на розмежуванні повноважень між суб'єктами, а також координації їхньої діяльності та взаємодії⁴.

---

³ Державна система охорони права інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.fasgeo.ru>.

⁴ Гриньова М. В. Методологія управлінської діяльності. Педагогічний менеджмент : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, С. В. Стрижак. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008 – 37 с.

Нами виявлено, що важливим напрямом удосконалення системи управління захистом прав ІВ науково-педагогічних працівників закладів ППО є визначення місця та функцій, а також уточнення повноважень кожного із суб'єктів цієї системи. Водночас підкреслено значення та доцільність проведення функціональних обстежень суб'єктів, що мають повноваження у сфері управління захистом прав ІВ науково-педагогічних працівників, спрямованих на узгодження їх функцій та повноважень. Йдеться про реалізацію таких управлінських функцій (організація, планування, регуляція, координація тощо) та контроль їх реалізації в межах системного захисту прав ІВ (розроблення та впровадження системи).

Акцентування уваги на проблемах управління захистом прав інтелектуальної власності НПП закладів ППО, що стосуються як формування, так і функціонування централізованого управління в цій сфері, дало змогу обґрунтувати важливість включення цих працівників як головних отримувачів адресної правової допомоги. Проблемним питанням залишається, на нашу думку, відсутність єдиного центра захисту прав ІВ науково-педагогічних працівників як координаційної структурної складової в системі управління цим захистом.

За такого підходу пріоритетного значення набуває вирішення сукупності організаційних та правових питань, які стосуються вдосконалення системи та механізму надання правових послуг, шляхом розроблення науково обґрунтованої моделі управління захистом прав інтелектуальної власності, зокрема НПП закладів ППО. Проектування такої моделі передбачає її моделювання, що має ґрунтуватися на реалізації формалізаційних процесів.

Фактично жодне поняття (явище) не має такого визначення, у якому б відбивалися усі притаманні означуваному об'єкту чи процесу риси. Причина цього криється у складності, постійній видозміні й топичності явищ, об'єктів і процесів, зокрема педагогічних. Реальною можливістю для дослідження педагогічного явища (об'єкта або процесу) є саме його формалізація

(схематизація і спрощення) в такий спосіб, який дозволяв би відстежувати ті його характеристики, які відіграють роль визначальних у дослідженні і підлягають вивченню, оцінюванню й управлінському впливу.

На думку А. Дахіна, саме К. Геделем доведені дві теореми про неповноту і несуперечності формальних систем, важливі для формалізації педагогічних систем. Перша стверджує, що в логіко-математичних системах принципово неможливо формалізувати всю змістовну частину, тобто будь-яка система аксіом є неповною. У другій йдеться про неможливість довести несуперечність формальної системи засобами самої цієї системи. Теореми Геделя отримали і загальнонаукову інтерпретацію, згідно з якою для дедуктивної побудови моделі, що точно описує «поведінку» системи будь-якої природи, не існує повного й кінцевого набору відомостей про неї⁵.

Соціокультурний характер об'єкта авторського дослідження, багатогранність його прояву в реальності, породжує складність його формалізації для дослідження в теорії та методиці управління освітою. Педагогічні явища (об'єкти чи процеси) завжди мають суб'єктну орієнтацію і безперервно змінюються в часі залежно від інформаційного впливу соціуму на суб'єкт педагогічного процесу та розвитку особистості цього суб'єкта, що має бути враховано в процесі їх розроблення (проектування).

Проектування вже стало визнаним етапом науково-педагогічного дослідження (Т. Дяк, Л. Богославець, Л. Іванова, О. Коберник, В. Костіна, І. Лебедева, Т. Подобедова, А. Пуліна, Н. Стівба), оскільки воно є ефективним інструментом впливу на стан соціально-педагогічних систем, їх удосконалення на основі глибокого теоретичного аналізу.

Поняття «проектування» й «моделювання» достатньо часто використовуються як синонімічні, підмінюють одне одне. А. Богатирьов, І. Устинова, В. Монахов вважають, що процеси моделювання й проектування

---

⁵ Дахин А. Н. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и... неопределенность / А. Н. Дахин. – Режим доступа: http://www.portalus.ru/modules/shkola/rus_readme.php

взаємно «вкладаються», оскільки проект як система є підсистемою моделі, а процес проектування передбачає створення моделей⁶.

Як правило, до моделювання звертаються в тих випадках, коли безпосереднє вивчення об'єкта унеможлиблюється певними обставинами й обмеженнями. На думку В. Радіонова, моделювання є інструментом педагогічного проектування як засіб представлення й перетворення об'єкта, якого ще не існує в реальності, тобто моделювання дає можливість оперування об'єктами, відносно яких ми ще не маємо повного знання⁷.

Ми виходимо з розуміння моделювання як методу науково-педагогічного дослідження, що полягає у відображенні провідних характеристик системи-оригіналу в спеціально сконструйованому об'єкті-аналогії (власне моделі), у побудові принципової схеми, що відображає реальний педагогічний процес (явище). Моделювання є інтегративним методом дослідження, оскільки дає змогу поєднати теоретичне обґрунтування інструментів розвитку педагогічних процесів і емпіричне дослідження – спостереження та експеримент, а по-друге, об'єднує знання різних галузей наук про людину.

Стрімкий розвиток інформаційних відносин в сучасному суспільстві зумовлює виняткову актуальність застосування методу моделювання саме в педагогіці – галузі знань, безпосередньо пов'язаній з інформаційними процесами, а також з моделюванням понятійних, процесуальних, структурних і концептуальних характеристик та окремих аспектів професійної діяльності в межах національного соціокультурного простору на загальноосвітньому й професійно орієнтованому рівнях.

Нині єдиної усталеної методології розроблення педагогічних моделей та апарату формалізації педагогічних явищ поки ще не створено⁸. Проте аналіз

---

⁶ Богатырев А. И., Устинова И. М. Теоретические основы педагогического моделирования : сущность и эффективность / Богатырев А. И., Устинова И. М. – Режим доступа: <http://www.rusnauka.com/SND>

⁷ Радионов В. Е. Нетрадиционное педагогическое проектирование: учебное пособие / В. Е. Радионов. – СПб.: СПб. гос. техн. ун-т, 1996. – 237 с

⁸ Лебедева И. П. Моделирование как метод исследования социально- педагогических систем / И. П. Лебедева // Моделирование социально- педагогических систем: материалы региональной научно-

досвіду моделювання соціально-педагогічних систем підтверджує можливість використання загальнонаукових підходів і методів та підходів і методів інших людинознавчих наук для вирішення суто педагогічних завдань, до яких ми віднесли і завдання нашого дослідження. Проте, моделювання поступово визнається одним із найбільш ефективних способів аналізу педагогічних процесів, що мають системний характер і визначаються великою кількістю внутрішніх і зовнішніх чинників, і розглядається в сучасній педагогіці як узагальнення, перенесення ознак, онтологічних характеристик педагогічних явищ і процесів на іншу сферу або інший стан даної сфери педагогічної дійсності, процес створення ієрархії моделей, у якій система, що реально існує, моделюється в різних аспектах і різними засобами.

Моделювання в педагогіці, на думку В. І. Михеєва, має декілька аспектів застосування:

- гносеологічний, у якому модель відіграє роль проміжного об'єкта у процесі пізнання педагогічного явища;
- загальнометодологічний, який дає змогу оцінювати зв'язки і відношення між характеристиками стану елементів на різних рівнях їх опису і вивчення;
- психологічний, який забезпечує опис різних сторін науково-педагогічної діяльності та дає змогу виявити психолого-педагогічні закономірності.

Кожен з названих аспектів моделювання дає змогу формалізувати для вивчення, змістовної й технологічної інтерпретації та розроблення інструментів управлінського впливу. «Широке розповсюдження ... моделювання в педагогічних дослідженнях, – наголошує В. І. Михеєв, – пояснюється різноманіттям його гносеологічних функцій, що зумовлює вивчення педагогічних явищ і процесів на спеціальному об'єкті – моделі, яка є проміжною ланкою між суб'єктом – педагогом, дослідником і предметом

дослідження, тобто певними властивостями і відношеннями між елементами навчально-виховного процесу»⁹.

Водночас, моделювання у педагогіці, – порівняно з багатьма іншими галузями людського знання, – має особливості, природа яких ґрунтується на нечіткості, розпливчастості педагогічних понять, практичній відсутності прийнятних механізмів виміру розвитку особистості у процесі навчання, навчальних здобутків учнів, досягнення певною категорією учнівської молоді соціально визначених освітніх орієнтирів тощо.

Як зазначає І. Лебедева, моделювання педагогічних систем, як правило, обмежується створенням концептуальної моделі, яка певною мірою має гіпотетичний характер і містить конструктивні припущення «... для перетворення практики і прогнозування оптимальних шляхів розвитку соціально-педагогічної системи», що вимагають експериментальної перевірки. Побудова будь-якої дедуктивної теорії ґрунтується на системі загальних положень, аксіом і сукупності вивідних процедур (правил)¹⁰. Це дозволяє не тільки впорядкувати й формалізувати відповідну галузь знань, а й з'ясувати низку концептуальних положень, що стосуються прийнятої системи вихідних положень та подальшого розвитку теорії.

Враховуючи принцип невизначеності гуманітарних систем, а також необхідність забезпечення їх стійкості, необхідно, як зазначає В. Арнольд, відходити від використання жорстких систем шляхом введення зворотного зв'язку, тобто залежності рішень не від попередніх планів, а від реального стану справ, і переходу таким чином до побудови систем іншого типу, в яких мета може мати більш узагальнений, ідеалізований характер і тим самим

---

⁹ Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике [текст]: – 3-е изд., стереотип. / В. И. Михеев. – М.: КомКнига, 2006. – 200 с.

¹⁰ Лебедева И. П. Моделирование как метод исследования социально- педагогических систем / И. П. Лебедева // Моделирование социально- педагогических систем: материалы региональной научно-практической конференции (16–17 сентября 2004 г.) / Гл. ред. А. К. Колесников; Отв. ред. И. П. Лебедева. – Пермь: Перм. гос. пед. ун-т, 2004. – 298 с., с. 30

давати можливість прагнути до неї різними шляхами, не досягаючи її остаточно¹¹.

Враховуючи зазначене, а також те, що управління є системним процесом, ефективність якого є визначальним для практики роботи закладів ППО, нами звернута увага на виключну важливість побудови моделі управління захистом прав ІВ науково-педагогічних працівників, яка б з достатнім рівнем узагальненості відбивала характерні ознаки управління як педагогічного процесу.

У системах принципово неможливо формалізувати усю змістовну частину (будь-яка сукупність принципів (чи аксіом) буде неповною), а несуперечливість такої системи неможливо встановити засобами цієї системи знань. Ці положення є винятково важливими, на думку Л. Богославець, основоположними при побудові будь-якої моделі, зорієнтованої на опис функціонування системи, започаткованої на сукупності несуперечливих і незалежних принципів.

Загальнонаукова інтерпретація такого висновку зводиться до наступного: *яка б не була система, не існує моделі, що відбивала б повний і кінцевий набір відомостей про функціонування цієї системи*. За такої умови побудова «всеохоплюючої» моделі системи не призведе до підвищення інформативності про її функціонування.

Модель у сучасній науці розглядається як спрощена копія об'єкта, його штучно створений взірець у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, що внаслідок подібності досліджуваному об'єкту відображає в спрощеному та узагальненому вигляді його структуру, властивості, взаємодії та відношення між елементами цього об'єкта.

С. Гончаренко вважає, що загальні уявлення про педагогічні явища і процеси, втілені у вигляді моделі як їх прообразі, знаходять свою конкретизацію в проекті майбутньої діяльності¹².

---

¹¹ Арнольд В. И. «Жесткие» и «мягкие» математические модели / В. И. Арнольд. – М.: МЦНПО, 2000. – 32 с.

У загальному розумінні модель є матеріальним чи уявним об'єктом, який у процесі дослідження замінює оригінал так, що його безпосереднє вивчення дає нові знання про нього. Єдність об'єкта-оригінала і моделі доцільно відобразити, на нашу думку, в таких аспектах: структурно-організаційному (побудова моделі й об'єкта); функціональному (основні механізми функціонування і розвитку); інформаційному. Тоді, модель можна позиціювати як мету, інструмент і результат моделювання. За такого підходу розроблення моделі (здійснення моделювання) дає змогу визначити структурні елементи об'єкта дослідження: опис сутності об'єкта, який вивчається; вироблення умінь управляти об'єктом і визначати ефективні методи і способи управління; прогнозування наслідків; розв'язання завдань тощо.

Ми виходили з уявлень про модель як про матеріальну або концептуальну систему, що відображає деякі істотні властивості й відношення системи-оригіналу, певною мірою заміщує її (принаймні для цілей вивчення), дає можливість отримати нову інформацію про неї й розробити шляхи управління цією системою.

Модель управління захистом прав ІВ науково-педагогічних працівників закладів ППО розроблена у вигляді ієрархічної структури, що містить такі структурні складові модулі: науково-педагогічний, структурно-організаційний, навчально-методичний та інструментально-процесуальний;

Виходячи з цих позицій та враховуючи висвітлені вище етапи побудови моделі, ми вважаємо, що в структурі авторської моделі управління захистом прав інтелектуальної власності науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти (далі – МЗПВ) мають бути враховані: управлінські принципи; функції педагогічного менеджменту; критерії оцінювання ефективності управлінської діяльності тощо.

У процесі розроблення авторської моделі нами враховані теоретичні уявлення та поняття, зафіксовані в теорії та практиці управління

---

¹² Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям / Гончаренко С. У. – Київ–Вінниця: ТОВ «Планер», 2010. – 308 с.

педагогічними системами, а також реалізовані загальнонаукові підходи (прогностичний, системно-цільовий, інформаційно-технологічний, термінологічний та ін.) у процес здійснення системного управління правовим захистом результатів інтелектуальної діяльності НПП.

Така модель є інструментом осмислення педагогічної дійсності й мисленним образом її перетворення, що реалізується відображенням актуальних для авторського дослідження змістових аспектів у вигляді певної організаційно-структурної схеми, що має за мету впорядкування основних елементів і структурно-логічних зв'язків між ними.

На певному етапі дослідження проблеми управління захистом НПП, зокрема моделюванні означеного процесу, ми усвідомили потребу виділення системи принципів, опису сутності їх прояву (дії) в тих процесах, які підлягають вивченню в межах авторського дослідження та визначення особливостей логічного поєднання окремих структурних елементів МЗПВ. Подібні кроки є передумовою структурно-змістовної формалізації гуманітарної спрямованості процесу розроблення авторської моделі і відкривають шлях до їх систематизації, попередження появи протиріч в процесі моделювання та забезпечують її розвиток в подальшому використанні.

Принципи розроблення авторської моделі, на нашу думку, формується не випадково. Кожен з цих принципів має задовольняти умовам несуперечливості та незалежності функціонування розробленої моделі. Для забезпечення ефективності авторської моделі як інструменту пізнання й перетворення педагогічної дійсності в процесі їх створення ми виходили з базових принципів моделювання: наочності; визначеності; об'єктивності, оскільки дотримання цих принципів визначає вид моделі, що створюється, її пізнавальні можливості й функції в дослідженні педагогічних явищ і процесів, а також з позицій педагогічного менеджменту.

Ми погоджуємося з думкою Ю. Конаржевського, що з позицій педагогічного менеджменту варто враховувати такі управлінські принципи:

індивідуального підходу в управлінні; колективного прийняття рішення; співробітництва; особистого стимулювання; соціальної справедливості; поваги і довіри до людини тощо. Ці принципи є, на нашу думку, системними, а отже для здійснення ефективного управління кожен із них має вагу тільки за умови, що й інші, взаємопов'язані з ним, також виконуються.

Водночас одним із принципів функціонування системи правових послуг має бути «принцип ринку», який базується на праві споживача послуг обирати як послугу, так і надавача, забезпечення рівності всіх надавачів послуг незалежно від форми власності. Для споживача важливим є не те, хто надає конкретну послугу, а те, якою є її якість.

Кожен педагогічний об'єкт (процес чи явище) характеризується сукупністю ознак та змістовно-логічних зв'язків, а окремі їх сполучення є, на нашу думку, основою для проектування моделей. При цьому суттєвим став відбір ознак для формалізації та визначення рівня абстрагування процесу управління захистом прав інтелектуальної власності НПП, його опису й характеристиці змістовно-логічних зв'язків з іншими педагогічними і соціокультурними феноменами. Враховані нами ознаки моделювання вплинули на: інформативність побудованої моделі, зручність користування нею, несуперечність іншим педагогічним об'єктам системи, інструментарій управління захистом прав ІВ через вплив на окремі її компоненти, а також визначення базових функцій моделі, зокрема:

- евристичну, що полягає в конституюванні певної подібності до оригіналу, здатності моделі заміщувати оригінал у процесі його вивчення, давати можливість відкривати невідомі раніше властивості оригіналу й шляхи його вдосконалення, тобто бути інструментом його пізнання;
- прогностичну, яка виявляється в можливості передбачати результати функціонування змодельованої системи, знаходити внутрішні ресурси ефективного розвитку, проблемні зони й шляхи вдосконалення системи.

Враховуючи те, що предметом нашого дослідження є управління захистом прав ІВ науково-педагогічних працівників закладів ППО як педагогічного процесу, що реалізується в сфері педагогічного менеджменту, обґрунтування та розроблення відповідної моделі здійснювалося нами з урахуванням того, що педагогічний менеджмент це: теорія управління в освітньому закладі; система управління діяльністю освітньої установи, пов'язана з необхідністю пошуку шляхів його розвитку; комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління педагогічними системами, спрямований на підвищення ефективності їх функціонування та розвитку; процес постановки та досягнення цілей за допомогою мобілізації праці людей, їх інтелекту, мотивів поведінки, а також фінансових і технічних ресурсів.

Виходячи з вищевикладених принципів і аналізу педагогічної та управлінської діяльності, ми додатково виділили низку подібних функцій, таких як: мотиваційна, конструктивна, організаційна, інформаційна, контролю та прийняття рішень.

Аналіз дій, необхідних для реалізації менеджменту з позиції зміни ролі НПП, став чинником доцільності інтеграції управлінської та науково-педагогічної діяльності в навчальних закладах ППО. Структурними компонентами педагогічного менеджменту слід вважати: створення мотивації, цілепокладання, здійснення системи контролю за формуванням професійних знань, умінь, навичок, якостей мислення і поведінки, встановлення комунікативних зв'язків на суб'єкт-суб'єктному рівні або дотримання принципів педагогічного спілкування.

Підвищення добробуту людства все більше залежить від здатності отримувати нові знання, зокрема правові, і застосовувати їх. Дослідження показують, що в останні роки зацікавленість даною проблемою простежується як відомих теоретиків соціоекономіки, які звернули увагу на роль знання як ресурсу управління та влади, так і з боку вчених, які вивчають організацію продуктивної діяльності людини, технологію і стратегію

управління. З метою вдосконалення правової підготовки НПП в структуру авторської моделі управління захистом прав ІВ науково-педагогічних працівників нами введено *науково-педагогічний модуль*, якій містить: зміст, функції, методи і форми професійної діяльності; засоби і технології правового захисту; формування правової культури НПП тощо.

Виходячи з принципів і функцій педагогічного менеджменту, можна припустити, що *навчально-методичний модуль* характеризується ступінем оволодіння НПП змістом правового захисту прав ІВ, а також науково-педагогічну діяльність з урахуванням психолого-педагогічних умов формування його як самодостатньої особистості через його активну життєву позицію, творчо-професійний саморозвиток, самореалізацію своїх потенційних можливостей в різних видах інтелектуальної діяльності.

Наявність науково-педагогічного та навчально-методичного модулів забезпечує таку основу педагогічного моделювання, яку визначає не модель процесу, а модель особистісно-професійної ситуації та інтелектуально-творчої діяльності НПП закладів ППО. За такого підходу важливими є не тільки їхні професійні знання та вміння, але й основні властивості особистості, гармонійний розвиток яких залежить від впевненості в надійному захисті прав на об'єкти їхньої ІВ, а також тих цінностей, які будуть спрямовані на розвиток культури, прогрес і загальнонаціональні інтереси нашого суспільства.

Висновки. Цілеспрямований вплив на відносини в сфері правового захисту прав ІВ як об'єкти управління здійснюється розгалуженою системою суб'єктів, кожному з яких характерні певні риси, що враховано нами наявністю в авторській моделі, процес розроблення якої складався з таких етапів: постановка мети й завдань моделювання; визначення методологічних засад моделювання з урахуванням предмета дослідження, його структури, тенденцій розвитку; конструювання моделі, враховуючи рівень абстрагування ознак моделювання й уточнення структурно-логічних зв'язків між основними елементами; дослідження адекватності та валідності моделі;

експериментальне впровадження моделі; аналіз результатів педагогічного експерименту тощо.

Здійснення таких етапів дало змогу обгрунтовано визначити структурні складові модулі авторської моделі управління захистом прав інтелектуальної власності науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти, а саме: науково-педагогічний, структурно-організаційний, навчально-методичний та інструментально-процесуальний.

Невід'ємною складовою налагодженої системи суспільних відносин у сфері ІВ є управління системним захистом прав інтелектуальної власності науково-педагогічних працівників, що має за мету досягнення високого рівня економічного і соціального життя суспільства. Охорона ІВ сприяє використанню та подальшому розвитку винахідницьких і творчих талантів, наукових досягнень, підтримує та зберігає національний потенціал у сфері інтелектуальної діяльності та залучає інвестиції, стабілізуючи економічний стан, за якого як вітчизняні, так і зарубіжні інвестори можуть бути впевнені в тому, що їхні права будуть поважатися та захищатися.